

ПОСТОЯНЕН МЕЖДУНАРОДЕН ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ СЕМИНАР ПО ИНТЕЛЕКТУАЛНА ИСТОРИЯ

Нина Христова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

В началото на април 2018 г. към катедра „Културология“ в Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград, се създаде Постоянен международен изследователски семинар по интелектуална история (ПМИСИИ). Основателите и организаторите на Семинара са Нина Христова (докторант в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Исторически факултет, и ръководител на ПМИСИИ) и Кристиан Ковачев (докторант в Югозападния университет „Неофит Рилски“, катедра „Културология“).

От няколко години Нина Христова има определени научни интереси към интелектуалната история, които са естествено продължение на заниманията ѝ в областта на социалната и културната антропология, конструирането на национални идентичности, религиознанието, историческата антропология, имагологията и историята. През втората половина на месец март 2018 г. катедра „Културология“ към Югозападния университет „Неофит Рилски“ се отзова изключително бързо на идеята ѝ да се разшири в България дейността в областта на интелектуалната история – едно научно направление, все още недостатъчно застъпено в българското академично пространство.

Организатор на Постоянния международен изследователски семинар по интелектуална история е и Кристиан Ковачев. Част от научната му работа е концентрирана върху духовната и визуалната култура на Българското средновековие. Разкриването на едно „друго“ Средновековие с всевъзможни въображаеми образи в него се обвързва и с френската историографска школа „Анали“, доближавайки се и до изследванията на Жак льо Гоф (вж. „Въображаемият свят на Средновековието“ и „Другото Средновековие“). Подобно на редица изследователи, като например Франсоа Дос – отдавна утвърдило се име в интелектуалната история, чийто докторат през 1983 г. е върху школата „Анали“, заниманията в областта на историческата антропология подтиквават вниманието да се насочи и към историята на идеите.

За дълъг период, започващ от началото на XIX в., понятията „интелектуална история“ и „история на идеите“ означават едно и също нещо и се свързват най-

вече с история на философията. Американският философ и историк Артур Онкен Лавджой, който допринася много за развитието на интелектуалната история, като специфичен клон на хуманитаристиката, предпочита термина „история на идеите“. Главният обект на изследване са големите идейни компоненти и философските системи, техните проявления и влиянието, което оказват върху интелектуалния живот, философията, религията, науката, визуалните изкуства, литературата. Огромно внимание се обръща на „мисловните навици“, моделиращи възприятията на индивида и на цели групи и общности, на отделните поколения, на различните епохи и на научните направления и школи. Интересен изследователски подход, възприет и от интелектуалната история, както и от други направления в хуманитаристиката и социалните науки, е философската семантика, която обръща внимание на най-съществените думи и словосъчетания и на идейните образи, изграждащи се чрез словото. По такъв начин се проследява как се формират идейните течения и менталните образи, налагани в различни исторически периоди. Разглежда се също възникването и разпространението на идеи, убеждения, интелектуални течения, религиозни схващания, философски концепции, които преобладават в даден исторически момент и сред определено поколение. Важно е и вниманието, което се отделя за изследването на колективните мисли, вярванията, предразсъдъците, стремежите, предпочитанията, убежденията и пр.

Съществено място заема и немската традиция (*Geistesgeschichte* или *Ideengeschichte*), според която идеите се възприемат като автономни абстракции със своя собствена вътрешна логика на развитие, независеща от другите видове човешки дейности или от социалния контекст.

Съществуват направления на интелектуалната история, които се съсредоточават главно върху социалния контекст. Интелектуалният историк според това направление трябва ясно да долови зараждащата се в текста идея и да вникне в социалния контекст, в който тя се появява.

В настоящия момент изследователското поле на интелектуалната история, в което се занимават огромен брой учени не само в големите изследователски центрове и университети във Великобритания, САЩ, Франция, Германия, Русия, Италия, но и в редица други страни, значително е разширило обсега си. По такъв начин се дава възможността публиката и изследователите да се запознаят с историята на идеите, принадлежащи на цивилизации извън европейския и западния, като цяло, контекст. Тук като пример може да се посочи името на родената и работеща в Париж Ан Чън, която е специалист по интелектуална история на Китай – цивилизация, развила свои собствени идейни компоненти отвъд западното културно пространство. Разбира се, списъкът с имена може многократно да се увеличи.

Интелектуалната история вече се е превърнала в научно направление на хуманитаристиката с широк изследователски хоризонт, което не се опира на една-единствена научна парадигма. Сега интелектуалната история включва разнообразни изследователски методи и теории и не притежава уеднаквен концептуален апарат.

Това е и причината да се говори за „история на идеите“ – Лавджой, „история на менталността“ според аналитическия подход, „Манхаймова социология на знанието“, „археология на знанието“ – Мишел Фуко. Интердисциплинарният статус на интелектуалната история се разширява и от интереса ѝ не само към история на идеите и идейните системи, но и към история на технологиите и природните науки, също както и към история на обществените, политическите, религиозните, философските и икономическите идейни течения, повлияли на държавите, нациите, отделните групи от хора и на индивидите. И макар въпросният интердисциплинарен метод на интелектуалната история да има твърде много критици, чрез него несъмнено се допълва знанието ни за историческите периоди, за различните цивилизации, култури, народи и общности и за това как различните хора в миналото и в настоящето възприемат себе си и околните и по какъв начин създават своята „картина на света“.

В България студентите и изследователите имат рядката възможност да се докоснат до едно научно направление, все още без достатъчно добре изградени традиции у нас. Именно подобно новаторство би могло да породии следващите ценни изследвания, а и да подтикне към създаването на още теории и научни парадигми, които да се наложат и в световен план.

Първата лекция на Постоянния международен изследователски семинар по интелектуална история към катедра „Културология“, която се проведе на 23 април 2018 г., беше на тема „Южна Корея и културното наследство: Опитът на Изтока“ с гост-лектор Яна Георгиева (Софийски университет „Св. Климент Охридски“). Следващата лекция от този цикъл се състоя на 10 май 2018 г. на тема „Лиудпранд Кремонски: църковникът дипломат и писател“ с гост-лектор проф. д.и.н. Лиляна Симеонова от Института по балканистика с Център по тракология към Българската академия на науките. Аудиторията имаше възможността да чуе също така интересния и безсъмнено полезен увод на проф. Симеонова, в който тя обърна внимание на теорията на интелектуалната история и какво е мястото ѝ през Средновековието. На 04 юни 2018 г. гл. ас. д-р Любомир Кръстев от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ изнесе лекция, озаглавена „Сексът през Просвещението“ – една актуална за съвременната хуманитаристика тема, която все още не е разработена в България. Вратите на семинара са отворени за всеки, който проявява интерес към това научно поле и би желал също да вземе участие като гост-лектор.

PERMANENT INTERNATIONAL RESEARCH SEMINAR OF INTELLECTUAL HISTORY

✉ **Ms. Nina Hristova**
University of Sofia
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: ninti@abv.bg